

Харитасозии ҷалби диаспора ТОҶИКИСТОН

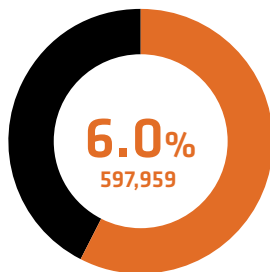
Далелҳо ва арқомҳо

Муҳоҷират

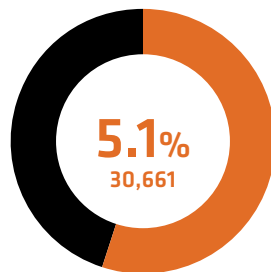
% муҳоҷирон аз шумораи умумии аҳоли

% аз он дар ИА

♂ 57.5%
♀ 42.5%

♂ 55%
♀ 45%

Ҳаҷми интиқолҳо дар таносуби
фоизӣ бо ММД: **27.3%**
Интиқолҳои воридшуда (миллион
доллари ИМА) **2,187**

Кишварҳо аз рӯи таъинот

Русия	466,399
Украина	29,660
Олмон	26,802
Қазоқистон	16,527
Узбекистон	11,471

Ҳуқуқҳои сиёсӣ

Шаҳрвандии дугона¹

Ҳуқуқи овоздиҳӣ дар интиҳоботи
миллӣ барои шаҳрвандоне, ки
дар хориҷа зиндагӣ мекунанд²

Овоздиҳӣ аз хориҷа:³

дар сафоратхонаҳо/консулгарӣ

Истилоҳот: Дар заминаи қонунгузори кишвар мафҳумҳои гуногун истифода мешаванд: диаспора, ҳамватанон [соотечественники] ва тоҷикони бурунмарзӣ. Дар соли 2010, Тоҷикистон Консепсияи давлатии ҷалби ҳамватанони бурунмарзиро, ки шарикӣ рушд⁴ мебошанд, қабул кард ва шартҳои зеринро муайян намуд:

- **Диаспораи тоҷикон:** шаҳрвандони Тоҷикистон, ки дар хориҷа зиндагӣ мекунанд, аъзои он шаҳрвандии хориҷӣ гирифта, аз тамоми ҳуқуқҳо ва ўҳдадорӣҳои конституционии он кишварҳо истифода мебаранд;
- **Ҳамватанони хориҷӣ:** шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дар хориҷ қор ва зиндагӣ мекунанд, аммо аъзои диаспора нестанд;
- **Тоҷикони бурунмарзӣ:** Тоҷиконе, ки таърихан зодагони кишварҳои дигаранд.

1 Шаҳрвандии дугона танҳо бо Русия имконпазир аст. Аз соли 1995 инҷониб Федератсияи Россия ва Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи душаҳрвандӣ созишномаи дучониба доранд. Дар моддаи 8 Қонун дар бораи шаҳрвандии Ҷумҳурии Тоҷикистон омадааст: Шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки тобеияти давлати дигар дорад, танҳо ҳамчун шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф карда мешавад, ба истиснои ҳолатҳое, ки дар шартномаҳои байналмилалӣ Тоҷикистон пешбинӣ шудаанд. Гирифтани душаҳрвандиро шартномаҳои байналмилалӣ Тоҷикистон муайян мекунанд. Қонуни конституционӣ дар бораи шаҳрвандии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 08 августи соли 2015.

2 Моддаи 2 ва моддаи 4 Қонуни конституционӣ дар бораи интиҳоботи Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон.

3 Қонуни конституционӣ дар бораи интиҳоботи Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 10 августи соли 1999. Вохӯрӣ аз 11 августи соли 2020. Дар моддаи 16-и Қонун "Ташкили комиссияи участкавии интиҳоботӣ" омадааст, ки дар сафоратхонаҳо ва консулгарӣ участкаҳои интиҳоботиро Комиссияи марказии интиҳобот ва раёйпурсии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо пешниҳоди Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон ташкил мекунанд.

4 Консепсия бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 29 майи соли 2010 № 277 тасдиқ карда шудааст.

Концепсияи давлатии ҷалби ҳамватаноне, ки дар хорича зиндагӣ мекунанд, ҳамчун шарикони рушд ва нақшаи амали он барои солҳои 2015-2020

Концепсия бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 29 майи соли 2010, № 277 тасдиқ карда шудааст; он амалҳои зеринро пешбинӣ мекунад:

- Гузаронидани конферонсҳо, семинарҳо, шабҳои эҷодӣ, чорабиниҳо барои ҷавонон ва кӯдакон дар ҳамкориҳои зич бо ташкилотҳои диаспорӣ; инчунин даъват кардани диаспораҳо ба ҷашни чорабиниҳои миллӣ, аз ҷумла Рӯзи Истиқлолияти Тоҷикистон;
- Гузаронидани озмунҳо ва чорабиниҳо барои ташкилотҳои диаспора ("Иттиҳоди беҳтарин ташкилотҳои диаспоравӣ", "Беҳтарин олими диаспораҳои тоҷик", "Беҳтарин Маркази фарҳангӣ", "Беҳтарин мактаби тоҷикони диаспора", "Хабарнигори беҳтарини ВАО-и диаспораҳои тоҷик");
- Расонидани кӯмак ба он диаспораҳои тоҷик, муҳоҷирони меҳнатӣ, ҳамватанон ва тоҷикони бурунмарзӣ, ки мехоҳанд марказҳои фарҳангӣ маърифатӣ, курсҳо, мактабҳо, китобхонаҳо созмон диҳанд;
- Ҷалби мутахассисони баландсифати диаспораи тоҷик, муҳоҷирони меҳнатӣ, ҳамватанон ва тоҷикон аз хорича барои татбиқи лоиҳаҳои сармоягузорӣ;
- Таъмини дастгирии техникӣ ва дастрасӣ ба маводи таълимӣ барои ташкилотҳои диаспора дар хорича.

Шарҳи сиёсат ва заминаи қонунгузорӣ

- 2016** ● **Стратегияи миллии рушд то соли 2030 (СМР 2030)⁵ ва Барномаи тасдиқшудаи миёнамӯҳлати рушд барои солҳои 2016-2020.⁶** Диаспора дар Барномаи миёнамӯҳлати рушд аз ҷиҳати ҷалби маблағгузорӣ барои татбиқи Стратегияи миллии рушд 2030 зикр шудааст.
- 2017**
▼
2019 ● **Харитаи роҳ оид ба муҳоҷирати меҳнатии хоричӣ** бо дастгирии ICMPD дар доираи барномаи MIEUX бо мақсади дастгирии талошҳои диверсификатсияи кишварҳои таъинот барои шаҳрвандони Тоҷикистон таҳия шудааст ва ҳамчун дастур оид ба таҳияи стратегияи нави кишвар оид ба муҳоҷират хизмат менамояд (Стратегияи пешинаи миллии муҳоҷират соли 2015 ба охир расида буд).
- 2018**
▼
2021 ● **Харитаи роҳ оид ба реинтегратсияи иҷтимоию иқтисодии муҳоҷирони кории баргашта дар Тоҷикистон барои солҳои 2018-2021.** Харитаи роҳ асосан бо дастгирии Бунёди Мададгори Институти Ҷамъияти Кушода (OSIAF) дар Тоҷикистон таҳия шудааст ва ҳуҷҷати дохилии Вазири меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳоли мебошад.⁷ Ҳадафи он дар дастгирии мақомоти Тоҷикистон бо таҳияи нақшаи ҳамаҷониба ва воқеии амалҳо дар марҳилаи қабл аз сафари муҳоҷирони меҳнатӣ ва марҳилаи баъд аз бозгашти муҳоҷирони меҳнатӣ мебошад. Он инчунин ба баланд бардоштани ҳифзи ҳуқуқҳои асосии башарии муҳоҷирони меҳнатӣ пеш аз сафар равона шудааст; тақвияти иқтисодии касбии муҳоҷирони меҳнатӣ пеш аз сафар барои ҳамгирӣ ва баргардонидани муҳоҷирони меҳнатӣ барои реинтегратсия; ва фароҳам овардани шароити ҳамоҳангсозӣ ва чаҳорҷӯбаи ҳамкорӣ барои чораҳои бозгашт ва ҳамгирӣ. Ҳамаи ин ҳуҷҷатҳо дар марҳилаи пешакӣ мавриди баррасӣ қарор доранд.

⁵ Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Фармон «Дар бораи тасдиқи Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2030» 1 декабри соли 2016, № 636

⁶ Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Фармон «Дар бораи тасдиқи Барномаи миёнамӯҳлати рушд барои солҳои 2016-2020» 28 декабри соли 2016, № 632

⁷ Харитаи роҳ бо фармони Вазорати меҳнат муҳоҷират ва шуғли аҳоли (Сумангул Тағойзода) № 118 аз 13 декабри соли 2017 тасдиқ карда шудааст.

2019

Созишнома байни Ҳукумати Федератсияи Россия ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҷалби шаҳрвандони тоҷики Ҷумҳурии Тоҷикистон барои кори муваққатӣ дар Русия. Созишномаи мазкур шартҳои танзим мекунад, ки тибқи он мақомоти давлатии Тоҷикистон ба муҳоҷирони меҳнатии тоҷик дар таъмин шудан бо ҷойҳои корӣ, гирифтани иҷозатномаи корӣ, иҷозатномаи истиқомати муваққатӣ ва ташхиси тиббӣ (зарур барои гирифтани иҷозатномаи корӣ) пеш аз вуруд ба Русия ёри иттилоотӣ ва амалӣ мерасонанд. Мақомоти муҳоҷирати Тоҷикистон дар пешниҳоди омӯзиши касбӣ, бозомӯзӣ ва тақмили ихтисоси номзадҳои эҳтимоли барои кор дар Русия масъул мебошанд. Ин созишнома дар асоси харитаи роҳ дар бораи муҳоҷирати меҳнатии бурунмарзӣ қабул карда шудааст.

2020

Ҳуҷҷати дохилӣ оид ба таъсири COVID-19 ба бозори меҳнат ва муҳоҷират амалҳои зеринро дар бар мегирад: амалҳои барои дастгирии муҳоҷирони меҳнатӣ, ки дар хориҷи кишваранд ва амалҳои барои муҳоҷирони меҳнатӣ, ки аз дохили Тоҷикистон ба Русия ва Қазоқистон муҳоҷират карда наметавонанд. Тибқи ин санад, диаспора бояд дар идораи вуруд ва хуруҷи муҳоҷирони меҳнатӣ дар давраи пандемияи COVID-19 нақши муҳим дошта бошад. Тибқи нақшаи мазкур, Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳоли бояд масъулияти харитасозӣ ва мониторинги диаспораро ба ӯҳда гирад (§ 1.3.1); ташкили шӯрои ҳамоҳангсозӣ оид ба ҷалби диаспора барои омӯхтани шарикӣ бо диаспораҳои тоҷик (§ 1.3.2); таҳияи нақшаи нави фаъолият оид ба татбиқи Консепсияи давлатӣ барои солҳои 2021-2024 (§ 1.3.3); ташкили веб-платформа барои саҳми диаспора дар воқуниши COVID-19 (§ 1.3.5); ва мубодилаи мунтазами иттилоот байни Хадамоти Муҳоҷират ва ҷамоаҳои диаспора (§ 1.3.6).

»» Тамоюлҳо

Пас аз барҳам хӯрдани СССР дар Тоҷикистон ягон ниҳоди давлатӣ ё расмие набуд, ки ба диаспораи хориҷа бахшида шуда бошад. Диаспораи тоҷик як падидаи нисбатан нав аст, зеро он тавассути хуруҷи муҳоҷирати меҳнатӣ аз кишвар ва дар натиҷаи мушкилоти иҷтимоию иқтисодӣ пас аз истиқлолияти Тоҷикистон дар соли 1991 ташаккул ёфтааст.

Дар Тоҷикистон диаспораи босуръат афзоянда мавҷуд аст, ки онро асосан муҳоҷирони меҳнатӣ ташкил медиҳанд. Он дар афзоиши босуръати муҳоҷирати мавсимии фаромарзӣ, умдатан ба Русия ва Қазоқистон, мушоҳида карда мешавад. Дар айни замон, ҳукумати Тоҷикистон роҳҳои ҷалби ҷомеаи диаспораи худро барои сармоягузорӣ, кӯмаки молиявӣ ва интиқоли доройҳои ғайримоддӣ, аз қабилӣ саҳмияҳои таълимӣ ва касбӣ меомӯзад.

Айни замон, амалҳои зерин барои Тоҷикистон афзалият доранд: таҳияи Шӯрои ҳамоҳангсозӣ, ки ҳамкориҳоро байни ҷонибҳои асосии мухталифи тақвият мебахшад (дар нақшаи воқуниши COVID-19 пешбинӣ шудааст); ҷамъовари маълумот дар бораи диаспора ва дастгирии муайян кардани аъзоёни диаспора.

» Дастовардҳо

Кӯмаки фавқуллода дар заминаи гирифтӣ ба COVID-19: Вақте ки вируси COVID-19 дар саросари Тоҷикистон паҳн шуд, кишвар диаспораи тоҷиконро ба кӯмак ва дастгирӣ даъват намуд. Масалан, соҳибкорони руси аслашон тоҷик ба муассисаҳои тиббии зодгоҳашон кӯмаки башардӯстона расониданд.⁸ Диаспораи тоҷикон дар ИМА ва Аврупо низ дар ҷамъовари маблағҳои пулӣ барои дастгирии муассисаҳои тиббии Тоҷикистон кӯмак расониданд, инчунин, диаспораи тоҷикон дар Русия ба муҳоҷирони бозгаштаи тоҷик, ки дар давоми иқдомҳои маҳдусозсоанда дар марз дар-монда буданд, ғизо, манзил ва кӯмак расониданд.⁹

8 <http://hhdt-sugd.tj/archives/32855>; http://isfara.tj/tj/view_news.php?id=173&category=12; <https://sputnik-tj.com/Tajikistan/20200507/1031195593/Siposi-raisi-Isfara-ba-sohibkoroni-mahali-va-burunmarzi-baroi-kumak-ba-pizishkon-.html>

9 <https://rus.ozodi.org/a/migrants-update/30527655.html>

Хадамоти миллии муҳоҷират ва Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳоли **дар самти баланд бардоштани малака ва дониши шахрвандони Тоҷикистон (аз ҷумла собиқ муҳоҷирони меҳнатӣ)**, потенциали иҷтимоию иқтисодии онҳо дар яқоягӣ бо баланд бардоштани сатҳи шуғли онҳо дар хорича кор мебаранд. Дар ин робита, Тоҷикистон ёддоштҳо ва созишномаҳои дучонибаро дар бораи шуғли шахрвандони Тоҷикистон бо Амороти Муттаҳидаи Араб¹⁰ ва Қатар¹¹ имзо кард.

Монеаҳо

- **Набудани намояндагии ҷамоҳангшудаи диаспора:**¹² Роҳбарони ҷамоаҳои тоҷикони бурунмарзӣ ҷудошудаанд ва дар ҳолати поляризатсияи иҷтимоӣ қарор доранд. Дар натиҷа, ҷомаҳои тоҷик ҷамоҳангӣ надоранд.
- **Поляризатсияи манфиатҳо:** Фарқиятҳои минтақавӣ, шахрвандӣ, қавмӣ ё забонӣ байни тоҷикони бурунмарзӣ аксар вақт ба поляризатсияи манфиатҳо оварда мерасонанд (ҷудошавии манфиатҳоро).
- **Набудани иқтидор ва эътимод:** Созмонҳои мавҷудаи расмӣ тоҷикони бурунмарзӣ барои ҳалли мушкилоти ҳамаҷуза ва аксар вақт таъҷилии аъзои диаспораи тоҷик сушт мутобиқ карда шудаанд. Барои мутобиқ кардани манфиатҳои ташкилотҳои диаспора ва пеш аз ҳама, эҷоди фазои эътимод барои манфиатҳои роҳбарон ва аъзои онҳо платформа вучуд надорад.¹³

ТАВАҚҚҮҲ: таҷрибаҳои самарабахш

Аввалин форуми миллии ҷамватанони Тоҷикистон 2014

Форуми мазкур дар Душанбе баргузор гардид, ки барои мусоидат ба Ҷумҳурии Тоҷикистон дар тақвими додани равандҳои реинтегратсияи муҳоҷирон ва ҷалби диаспораҳо барои дастгирии рушди ватан тавассути фароҳам овардани платформаи кушода барои намояндагони мақомоти давлатӣ, диаспораҳо, коршиносони хоричӣ, ташкилотҳои ғайридавлатӣ ва ВАО таҳия шудааст.

TajRupt 2017

TajRupt нахустин инкубатори технологияҳои иттилоотӣ (IT) ва маркази зиёии сунъӣ (AI) бо рисолати тавонмандсозии ҷавонон дар Тоҷикистон мебошад. TajRupt мақсад дорад, ки то соли 2025 Тоҷикистонро ба як маркази минтақавии таҳқиқоти зиёии сунъӣ ва соҳибкорӣ табдил диҳад. Ин як ташаббусе аст, ки рисолати он дар табдил додани ҷавонон ба мутафаккирони машҳур тавассути таълими беруназсинфӣ мебошад. Дар TajRupt диққат ба се самт равона шудааст: таълими мошинсозӣ, таҳқиқоти амалӣ ва инкубатори муштарак/венчурӣ барои ҷавонони Тоҷикистон. Ба гурӯҳи TaiRupt аъзоёни ҷавони диаспора шомиланд.

Ҳифзи муҳоҷирони меҳнатӣ дар давраи бӯҳрони 2020

Дар замони пандемияи COVID-19, кормандони дафтари намояндагии Вазорати меҳнат муҳоҷират ва ҳифзи иҷтимоӣ дар Федератсияи Россия маркази иттилоотиро барои расонидани иттилоот ба муҳоҷирон дар бораи хизматрасониҳои мавҷуда ва дастгирии мақомоти давлатӣ, диаспора ва ташкилотҳои ҷамъиятии Федератсияи Россия кушоданд.

10 <https://www.dialog.tj/news/respublika-tadzhikistan-i-oae-podpisali-memorandum-o-vzaimoponimani-i-v-sfere-trudovoj-migratsii>

11 <http://www.muhojir.info/news/917>

12 В.Мукомел (2015): Диаспора - шарик дар рушди Тоҷикистон. Намояндагии СБМ дар Тоҷикистон. 88-90.

13 В.Мукомел (2015): Диаспора - шарик дар рушди Тоҷикистон. Намояндагии СБМ дар Тоҷикистон саҳ. 90.

Замима:

рӯйхати ҷонибҳои мухталиф

Муассисаҳои марбут ба диаспора

- Муассисаҳои миллӣ
 - Дар сатҳи вазоратҳо

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон (1991)

самтҳои афзалиятноки сиёсати давлатиро дар соҳаи ҳамкориҳои диаспора ва муҳоҷират, алахусус муҳоҷирати меҳнатии шаҳрвандони Тоҷикистон дар хориҷа муқаррар менамояд.

Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Тоҷикистон

мақоми марказии ҳокимияти давлатӣ буда, дар таҳия ва татбиқи сиёсати ягонаи давлатӣ ва танзими меъёриҳои ҳуқуқӣ дар соҳаи муҳоҷирати меҳнатӣ, бозори меҳнат ва шуғл, аз ҷумла шуғли муҳоҷирони меҳнатии тоҷик дар хориҷа ва таҳсилоти ибтидоии касбии онҳо ӯҳдадор мебошад.

Вазорат лоиҳаҳои қонунҳо, харитаҳои роҳ ва санадҳои меъёриҳои ҳуқуқиро оид ба меҳнат, муҳоҷират ва шуғл таҳия намуда, ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод менамояд.

Вазорати корҳои хориҷии Тоҷикистон (1992)

бо диаспораҳо ё ҳамватанон ҳамкорӣ карда, дар рушди ҳамкорӣ бо онҳо мусоидат мекунад. Кормандони вазорат масъулияти тақвият додани равобит ва тамос бо ҳамватанони бурунмарзӣ ва ҷимояи ҳуқуқ ва манфиатҳои ҳамватанони бурунмарзиро бар дӯш доранд.

- Дар сатҳи зерсохторҳои вазоратҳо

Хадамоти муҳоҷирати Ҷумҳурии Тоҷикистон (2011)

масъули фароҳам овардани шароити мусоид барои ҷалби муҳоҷирони меҳнатӣ, диаспораҳо ва ҳамватанони бурунмарзӣ барои рушди Тоҷикистон ва ҳамкориҳои самарабахш бо диаспораҳо ва ҳамватанони бурунмарзӣ мебошад. Хадамоти муҳоҷират марказҳои маҳаллиро барои пешниҳоди машварат ба шаҳрвандони Тоҷикистон оид ба масъалаҳои муҳоҷират, марҳилаи қабл аз сафар, инчунин муҳоҷирони ҷорӣ ва бозгаштаро кушод (дар вақти таҳия, аз 10 маркази пешбинишуда чор марказ фаъол аст).

Агентии шуғли аҳоли дар хориҷа (соли 2015 таъсис ёфтааст, дар айни ҳол ғайрифавол аст)

як ниҳоди назди Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Тоҷикистон мебошад, ки масъули расонидани кӯмак ба муҳоҷирони меҳнатии тоҷик мебошад.

Филиалҳои агентӣ дар вилоятҳои Бадахшон, Суғд ва Хатлони Тоҷикистон таъсис дода шуданд. Ҳукумат барои афзоиши шуғли шаҳрвандони Тоҷикистон дар хориҷа ба ин ниҳод буҷа ва вазифаҳои таъин намудааст. Инчунин дастури методӣ оид ба расмиёти стандартикунидашудаи хизматрасонии шуғл таҳия карда шуд.

Ташкилотҳои диаспора дар Аврупо

Ассотсиатсияи фарҳангии тоҷикони Фаронса - «Равзана» 2016 Фаронса

☑ Фаъолиятҳои ҳамгирӣ

Ҳадафи ассотсиатсия дар ҳифзи рӯҳияи ватандӯстӣ ва ваҳдати миллӣ, ҳимояи ҳуқуқ ва манфиатҳои тоҷикони муқими Фаронса ва таблиғи арзишҳои миллӣ ва фарҳанги тоҷикон дар Фаронса¹⁴ мебошад.

NUR Tadschkische Gesellschaft e.V. 2016 Олмон

☑ Фаъолиятҳои ҳамгирӣ

Ҳадафи ассотсиатсияи тоҷикони НУР (дар забони тоҷикӣ боз маънояш дурахшон аст) дар нигоҳ доштани ваҳдати миллӣ дар байни тоҷикони муқими Олмон, ҳимояи ҳуқуқ ва манфиатҳои тоҷикони муқими Олмон ва таблиғи арзишҳои миллӣ ва фарҳанги тоҷикон дар Олмон мебошад.

TajikInvest [f] - Peshraft [f] 2011 Британияи Кабир

☑ Фаъолиятҳои ҳамгирӣ

☑ Фаъолиятҳои рушд

TajikInvest фонди хайрияи байналмилалӣ буда, дар Британияи Кабир ва Ҷумҳурии Тоҷикистон амал мекунад. Ҳадафи онҳо таблиғ ва пешрафти таҳсилот, тарғиби санъат ва фарҳанг ва фароҳам овардани имкониятҳо барои кӯдакони боистеъдод аз Тоҷикистон мебошад. Peshraft як созмони хоҳари фонди хайрияи TajikInvest мебошад, ки дар Бритониё сабти ном шудааст. Peshraft (маънояш пешравӣ мебошад) аз ҷониби як гурӯҳи тоҷикон, ки қаблан дар Британияи Кабир ба ҳайси иттиҳодияи ихтиёрӣ таҳсил мекарданд, таъсис дода шудааст. Ҳадафи он дар саҳм гузоштан ба рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон тавассути чорабиниҳои гуногун барои баланд бардоштани сармояи инсонии кишвар мебошад. Дар айни замон, ин созмон ба корҳои хайрия, сармоягузорӣ ба таҳсилот ва дастгирии ҷавонони меҳнатдӯст ва қобил машғул аст.

14 <https://mfa.tj/en/paris/view/4419/relations-of-the-republic-of-tajikistan-with-the-french-republic>

Written by: **Dr Olga R Gulina**
Edited by: **EUDiF**
October 2020
Updated September 2022

Implemented by

Funded by
the European Union

